

3.0 CYBERLEKCJE

Scenariusz lekcji

Metody przeszukiwania
zasobów Internetu
i bezpieczeństwo w sieci

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci.

Scenariusz lekcji dla klasy 1–3 szkół podstawowych

Scenariusz opracowany w ramach projektu „Działania wspierające nauczanie o cyberbezpieczeństwie”

Autorka scenariusza: Agata Arkabus, Bernardetta Czerkawska

Redakcja merytoryczna: Cyberprofilaktyka NASK (Dział Profilaktyki Cyberzagrożeń), Dział Budowania Świadomości Cyberbezpieczeństwa

Redakcja językowa, dostępność (WCAG): Emilia Troszczyńska-Roszczyk, Marta Danowska

© NASK – Państwowy Instytut Badawczy

Warszawa 2023

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC) 4.0 Międzynarodowe

NASK – Państwowy Instytut Badawczy

ul. Kolska 12

01-045 Warszawa

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Spis treści

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć	3
Informacje na temat zajęć	5
Cele ogólne powiązane z podstawą programową	5
Cele kształcenia – wymagania ogólne	5
Treści nauczania – wymagania szczegółowe.....	6
Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową	7
Kompetencje kluczowe.....	7
Cele zajęć w języku ucznia:	7
Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:.....	7
Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:.....	8
Metody pracy.....	8
Formy pracy.....	8
Środki dydaktyczne	9
Przebieg zajęć	9
Wprowadzenie	9
Część główna.....	10
Podsumowanie.....	12
Komentarz metodyczny	12
Sposoby oceniania	12
Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)	13
Bibliografia/Netografia	14

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Temat: **Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci**

Klasa: **1–3 szkoły podstawowej**

Czas realizacji: **2 x 45 minut**

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć

Zasoby internetowe są bogatym źródłem wiadomości zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. Każdego dnia w sieci pojawiają się niezliczone ilości nowych informacji tekstowych, graficznych i audiowizualnych. Podczas korzystania ze źródeł internetowych bardzo ważną umiejętnością jest odpowiednie wyszukiwanie informacji oraz ich analiza i selekcja.

Uczniowie od najmłodszych lat sięgają do zasobów internetowych w celu poszerzania wiedzy lub rozwijania własnych zainteresowań. Ważne jest więc, by korzystali z odpowiednich materiałów, które są opracowaniami wartościowymi i dostosowanymi do poziomu ich rozwoju. Nauczyciele powinni promować źródła przeznaczone dla odpowiednich grup wiekowych uczniów, zaznajamiać ich z metodami wyszukiwania informacji oraz polecać zasoby, które udostępniane są zgodnie z prawem.

Podczas wyszukiwania materiałów w sieci należy pamiętać, że tylko część z nich można swobodnie wykorzystywać. Zawsze należy sprawdzić, na jakich zasadach dany materiał został udostępniony.

Często zdarzają się sytuacje, gdy użytkownicy Internetu traktują zasoby sieciowe jako materiał, którym można rozporządzać w dowolny sposób. Nauczyciele powinni więc zwracać uwagę uczniów na elementy prawa autorskiego, które odnosi się również do zasobów internetowych.

Podczas wyszukiwania informacji w sieci każdy z nas spotyka się z różnego rodzaju reklamami. Dotyczy to również najmłodszych użytkowników Internetu. Warto tutaj podkreślić, że dzieci często nie odróżniają reklamy od rzeczywistości, z uwagi na brak silnej bariery percepcyjnej.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

W związku z tym są bardziej podatne na działania marketingowe. Z reklamą mają częsty kontakt – nie tylko w telewizji, ale także w Internecie.

Przykładem mogą być bajki lub programy przeznaczone dla dzieci zamieszczone w serwisie YouTube, które bardzo często zawierają w sobie lokowanie produktu.

Należy więc wyjaśnić dzieciom, czym jest reklama¹, i wytłumaczyć, że nie wszystko, co jest w niej przedstawiane lub prezentowane przez młodego influencera, jest prawdziwe i najlepsze. Warto podkreślać, że nie musimy kupować wszystkiego, co widzimy w reklamie.

Środki, które są wykorzystywane w reklamach to często: manipulacja i perswazja. Warto także podkreślić, że za dostęp do mediów się płaci (np. bloki reklamowe w telewizji, możliwość obejrzenia filmu na platformie cyfrowej po wcześniejszym obejrzeniu reklamy, reklamy w filmikach na YouTube).

Reklama może mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na dziecko. Do pozytywnych można zaliczyć m.in. reklamy promujące nowe technologie, zdrowe odżywianie, dobre relacje społeczne, ostrzeżenia dotyczące szkodliwości np. papierosów. Do negatywnych natomiast: rozwijanie chęci posiadania rzeczy wyłącznie znanych, luksusowych marek, kreowanie nierealnej rzeczywistości, zachęcanie i rozwijanie nawyków niezdrowego odżywiania się.

¹ Reklama –[łac.], rodzaj komunikowania perswazyjnego obejmujący techniki i działania podejmowane w celu zwrócenia uwagi na produkt, usługę lub ideę; pierwotną funkcją reklamy było udzielanie informacji o towarach i źródłach zakupu; obecnie reklama spełnia funkcje: prezentacji, kształtowania popytu, tworzenia i utrzymywania rynków zbytu; reklama, z założenia jawnie subiektywna, posługuje się środkami wizualnymi (wydawnictwa, ogłoszenia prasowe, plakaty, filmy, telewizja, neony, a także opakowania, wystawy itp.) oraz audioakustycznymi (radio, uliczne gigantofony, informacja telefoniczna itp.); w krajach o rozwiniętej gospodarce reklama jest zjawiskiem powszechnym, wydatki na nią stanowią znaczny odsetek nakładów przedsiębiorcy; reklamą zajmują się najczęściej wyspecjalizowane przedsiębiorstwa – agencje reklamowe; częstym zjawiskiem jest kryptoreklama. Źródło: [Encyklopedia PWN \(Polskie Wydawnictwo Naukowe\)](#) [online, dostęp z dn. 21.07.2023].

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Dodatkowo należy uczulić dzieci na to, aby podczas korzystania z Internetu nie klikały w wyskakujące okienka czy linki, które mogą otrzymać na czacie lub drogą elektroniczną. Należy wyjaśnić, czym są wirusy komputerowe oraz jakie mogą być konsekwencje, gdy zainfekują urządzenia elektroniczne, mające dostęp do Internetu.

Umiejętność wyszukiwania zasobów sieciowych to jeden z elementów realizacji podstawy programowej z zakresu samokształcenia.

Wyszczególniony jest on w jej zapisach na wszystkich etapach edukacyjnych. Ważne jest więc, aby najmłodszy uczniowie przyswoili podstawy korzystania ze źródeł online, które będą owocowały wykorzystywaniem środowiska Internetu jako źródła wiadomości i poszerzania ich wiedzy.

Informacje na temat zajęć

Cele ogólne powiązane z podstawą programową

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. W zakresie fizycznego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

1. sprawności motoryczne i sensoryczne tworzące umiejętność skutecznego działania i komunikacji;

II. W zakresie społecznego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

9. umiejętność dbania o bezpieczeństwo własne i innych uczestników grupy, w tym bezpieczeństwo związane z komunikacją za pomocą nowych technologii oraz bezpieczeństwo uczestnictwa w ruchu drogowym;

IV. W zakresie poznawczego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

1. potrzebę i umiejętność samodzielnego, refleksyjnego, logicznego, krytycznego i twórczego myślenia;
3. umiejętność czytania na poziomie umożliwiającym samodzielne korzystanie z niej w różnych sytuacjach życiowych, w tym kontynuowania nauki na kolejnym etapie edukacyjnym i rozwijania swoich zainteresowań;

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Edukacja polonistyczna

6. Osiągnięcia w zakresie samokształcenia. Uczeń:

- 2) korzysta z różnych źródeł informacji, np. atlasów, czasopism dla dzieci, słowników i encyklopedii czy zasobów Internetu i rozwija swoje zainteresowania.

II. Edukacja społeczna

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia środowiska społecznego. Uczeń:

- 10) wykorzystuje pracę zespołową w procesie uczenia się, w tym przyjmując rolę lidera zespołu i komunikuje się za pomocą nowych technologii.

III. Edukacja informatyczna

3. Osiągnięcia w zakresie postępowania się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi. Uczeń:

- 1) posługuje się komputerem lub innym urządzeniem cyfrowym oraz urządzeniami zewnętrznymi przy wykonywaniu zadania;
- 3) korzysta z udostępnionych mu stron i zasobów internetowych.

4. Osiągnięcia w zakresie rozwijania kompetencji społecznych. Uczeń:

- 1) współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię.

5. Osiągnięcia w zakresie przestrzegania prawa i zasad bezpieczeństwa.

Uczeń:

- 1) posługuje się udostępnioną mu technologią zgodnie z ustalonymi zasadami.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń:

- zna internetowe źródła wiedzy;
- potrafi korzystać z prostych metod wyszukiwania w encyklopedii internetowej Wikipedia;
- podejmuje próby pisania prostych zwrotów na klawiaturze komputera;
- zna zasady bezpiecznego kupowania w Internecie;
- rozwija swoje zainteresowania poprzez korzystanie z różnych źródeł informacji.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje językowe;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się.

Cele zajęć w języku ucznia:

1. Dowiem się, jak skutecznie wyszukiwać informacje w sieci.
2. Poznam zasady bezpiecznych zakupów w Internecie.

Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:

1. Potrafię wyszukać hasło, korzystając z hiperłączy, linków Wikipedii.
2. Potrafię omówić dwie zalety i dwie wady robienia zakupów w Internecie.
3. Podczas pracy w parach ustalę, jak zadbać o bezpieczne korzystanie z sieci.
4. Wykonam pracę plastyczną pokazującą bezpieczne korzystanie z sieci.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:

- Zajęcia powinny być zorganizowane w pracowni z dostępem do komputerów i Internetu. W sytuacji, gdy nie ma możliwości przeprowadzenia lekcji w takiej pracowni, nauczyciel prezentuje materiał w klasie.
- Lekcja jest oparta na rozmowach i interakcjach między dziećmi. Praca w parach i trójkach oznacza mieszanie się dzieci, pary nie powinny być stałe.
- ROZSZERZENIE: w ramach pracy plastycznej dzieci mogą wykonać scenkę komiksową na stronie writecomics.com

Metody pracy

- zabawa dydaktyczna;
- pogadanka;
- metoda problemowa – zadanie;
- dyskusja - śnieżna kula i debata za i przeciw;
- metoda praktyczna – przeszukiwanie zasobów Internetu;
- praca z zasobami internetowymi;
- praca z filmem i animacją.

Formy pracy

- indywidualna;
- grupowa.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Środki dydaktyczne

- przedmioty związane z hobby, zainteresowaniami;
- [karta pracy „Znalazłem w Wikipedii”](#);
- komputery z dostępem do Internetu;
- [film „Owce w sieci – Koszyk z zakupami”](#);
- [animacja „Nie klikaj w dziwne linki”](#);
- kartki, kredki.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

1. Pogadanka – nauczyciel przynosi na lekcję przedmiot związany z wybranym hobby. Warto wykorzystać w tym celu rzeczy, które wzbudzają w uczniach zainteresowanie, np. związane z haftowaniem (serwetki, kolorowe kordonki, napałek itp.). Nauczyciel opowiada, w jaki sposób zainteresował się wybranym tematem i jak rozwija swoje pasje. Zwraca uwagę, jak bardzo ważne jest ciągłe zdobywanie nowych wiadomości, które pozwalają rozwijać nasze zamiłowania.
2. Dzieci w ramach swobodnych wypowiedzi opowiadają o swoich zainteresowaniach, dzielą się doświadczeniami.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Część główna

1. Nauczyciel może zaprezentować uczniom przyniesione (np. z biblioteki szkolnej) różne książki i czasopisma poszerzające wiedzę i informację na określony temat. Wskazane jest, aby były to książki popularnonaukowe, encyklopedie tematyczne oraz czasopisma rozwijające zainteresowania: np. z zakresu informatyki, jazdy konnej, hodowli zwierząt, gier komputerowych itp.
2. **Praca w parach** – w jaki sposób Wy wyszukujecie informacje na temat swojego hobby? – dzieci rozmawiają, następnie nauczyciel kolejno pyta każdą parę o sposób. Zapewne pojawią się takie informacje jak: sprawdzanie w wyszukiwarce Google, oglądanie filmów na YouTube, TikToku itp.
3. Nauczyciel wyjaśnia, że Internet to źródło wiedzy. Informacji dostępnych w sieci jest bardzo dużo, o czym świadczą liczne wyniki uzyskiwane w wyszukiwarce. Nauczyciel uruchamia [google.com](https://www.google.com) i wpisuje hasło „Jan Brzechwa”. Wskazuje uczniom liczbę wyszukanych wyników. Następnie pokazuje możliwości wyszukania różnych informacji, korzystając z dostępnych typów wyszukiwania: wszystko, grafika, wideo, wiadomości. Zwraca uwagę, że niektóre informacje są mało istotne i nie posiadają wartości dla szukającego. Należy więc korzystać ze sprawdzonych stron i portali.
4. Nauczyciel uruchamia [stronę encyklopedii internetowej Wikipedii](#). Zwraca uwagę, że w przypadku tej encyklopedii nie trzeba znać kolejności alfabetycznej i jest ona na bieżąco uzupełniana. Wyszukuje hasło „Dzieci z Bullerbyn”. Pokazuje, że w encyklopedii oprócz tekstu są też grafiki oraz hipertączy.
5. Nauczyciel rozdaje dzieciom [karty pracy „Wikipedia”](#). Zadaniem uczniów jest wyszukanie w Wikipedii:
 - hasła: Grzegorz Kasdepke;

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

- podanie daty jego urodzin;
 - odszukanie hiperłącza do książki „Detektyw Pozytywka” i napisanie, kiedy pierwszy raz została wydana.
6. **Odczytanie prac uczniów i rozmowa** – czego nauczyłam(-łem) się robiąc to zadanie? Nauczyciel podkreśla w wypowiedziach uczniów korzystanie z hiperłączy i krytyczne wyszukiwanie informacji.
7. **Pogadanka** – czy lubicie robić zakupy albo chodzić na zakupy z bliskimi? Czy zdarzyło Wam się kupić coś czasem w Internecie? Co to było? – swobodne wypowiedzi dzieci.
8. **Śnieżna kula** – porozmawiajmy o zaletach i wadach zakupów przez Internet – nauczyciel łączy uczniów i uczennice najpierw w pary, potem w czwórki, potem w ósemki. Za każdym razem osoby dyskutują w ten sam sposób:
- Jakie są wady i zalety zakupów w Internecie?
 - Które z nich są najważniejsze? (Grupa musi mieć uzgodnione zdanie).
- Następnie nauczyciel prosi każdą z grup o prezentację zaproponowanych przez siebie wad i zalet wraz z uzasadnieniami. Nauczyciel zapisuje hasłowo pomysły dzieci.
9. **Praca z filmem** – nauczyciel zaprasza do obejrzenia [filmu „Owce w sieci – Koszyk z zakupami”](#). Następnie inicjuje dyskusję, zadając uczniom pytania:
- Czy wszystko w Internecie można kupić?
 - Jak się robi zakupy w Internecie?
 - Czy za zakupy w sieci trzeba płacić? Jeśli tak, to w jaki sposób?
10. **Praca w trójkach – zadanie problemowe** – Nauczyciel zapisuje lub wyświetla na tablicy sytuację problemową i zaprasza dzieci, aby w parach porozmawiały o tym, co i dlaczego powinni zrobić. Następnie prosi dzieci o propozycje rozwiązania tego problemu.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Kuba gra w swoją ulubioną grę. Nagle pojawia mu się na smartfonie komunikat:

Kliknij w ramkę, wygrasz nową grę.

- Jak myślisz: co to jest?
- Co zrobiłbyś/zrobiłabyś na miejscu Kuby i dlaczego?

11. **Praca z animacją** – nauczyciel prezentuje uczniom [animację „Nie klikaj w dziwne linki”](#). Następnie, po obejrzeniu pyta:

- kto z nas miał rację?
- kto naraziłby się na wirusa w urządzeniu?

Podsumowanie

1. **Praca w parach** – nauczyciel prosi, by dzieci sformułowały dwie zasady dotyczące bezpiecznego kupowania w sieci, każda para omawia wybraną przez siebie zasadę.
2. **Praca plastyczna** – indywidualnie młodzież wykonuje rysunek, na którym pokaże niebezpieczny lub bezpieczny sposób robienia zakupów. Prace plastyczne mogą stanowić instrukcję, jak korzystać z zasobów Internetu.

Komentarz metodyczny

Sposoby oceniania

Ocenie podlegają:

- aktywność podczas lekcji;
- udział w dyskusji;
- zadania wykonywane w trakcie lekcji;
- udział w zadaniach grupowych.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)

- Uczniowie z SPE mogą być przydzieleni do pracy przy komputerze z uczniami o dobrych wynikach w nauce, którzy będą ich wspierać w wykonywaniu zadań.
- Dzieci niedostosowane społecznie można zaangażować w prace związane z wyszukiwaniem i przygotowaniem materiałów ze szkolnej biblioteki.
- Dla uczniów zdolnych i biegłych w pracy przy komputerze należy przygotować drugą [kartę pracy](#), aby mogli dalej wykonywać kolejne zadania, np. wyszukując informacje z zakresu swojej pasji.

CYBERLEKCJE 3.0

Metody przeszukiwania zasobów Internetu i bezpieczeństwo w sieci

Bibliografia/Netografia

- [Animacja „Owce w sieci – Koszyk z zakupami”](#) [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- [Europejski Miesiąc Cyberbezpieczeństwa – baza wiedzy](#) [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- [Legalna Kultura](#) [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- [„Nie warto się chłodzić w cieniu fake newsów”](#) [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- Pietrasik-Kulińska P., Szuba D., Stańdo J., (2017), [„Kształtowanie umiejętności wyszukiwania, selekcji i porządkowania informacji oraz krytycznej oceny ich przydatności”](#), Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- Rywczyńska A., Wójcik Sz. (red.), (2019), [„Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży online. Kompendium dla rodziców i profesjonalistów”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę [online, dostęp z dn. 28.06.2023].